

Карар

«27» июнь 2024 ел

№ 14

**Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы
«Сеже авыл жирлеге» муниципаль берәмлегендә жирләү
һәм жирләү эше турында**

«Жирләү һәм жирләү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы федераль закон, «Үлгәннәрне жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүгә гражданның хокуклары гарантияләре турында» 1996 елның 29 июнендәге 1001 номерлы Россия Федерациясе Президенты Указы, «Жирләү һәм жирләү эше турында» федераль законны гамәлгә ашыру чаралары турында» 2007 елның 18 маендагы 196 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары, Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге уставы нигезендә, Сеже авыл жирлеге башкарма комитеты карар бирә:

1. Кушымта итеп бирелгән түбәндәгеләрне расларга:

«Сеже авыл жирлеге» муниципаль берәмлегендә жирләү һәм жирләү эше турында нигезләмәне;

гарантияләнгән жирләү хезмәтләре исемлеге буенча күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләрне.

2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы рәсми хокукый мәгълүмат порталында һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының рәсми сайтында бастырып чыгарырга.

3. «Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә жәмәгать зиратлары эшчәнлеге тәртибен һәм жирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләрен раслау турында» 2022 елның 11 апрелдәге 14 номерлы Сеже авыл жирлеге башкарма комитеты карарын үз көчен югалткан дип танырга.

4. Әлеге карар рәсми рәвештә игълан ителгән көннән үз көченә керә.

5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну үз өстемә алам.

Сеже авыл жирлеге башкарма
комитеты житәкчесе

Р.В.Хамидуллин

**Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеге»
муниципаль берәмлегендә жирләү һәм жирләү эше турында нигезләмә**

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеге» муниципаль берәмлегендә жирләү һәм жирләү эше турында нигезләмә (алга таба-Нигезләмә) «Жирләү һәм жирләү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы федераль закон, «Үлгәннәрне жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүгә гражданның хокуклары гарантияләре турында» 1996 елның 29 июндәге 1001 номерлы Россия Федерациясе Президенты Указы, «Жирләү һәм жирләү эше турында» федераль законны гамәлгә ашыру чаралары турында» 2007 елның 18 маендагы 196 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарын, Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы « жирлегендә» муниципаль берәмлеге уставын гамәлгә ашыру һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлегендә» муниципаль берәмлеге территориясендә жирләү эшен оештыру һәм жирләү тәртибен җайга сала.

1.2. Нигезләмәдә түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

якын туганнар – өске һәм аскы линия буенча туганнар (ата-аналар һәм балалар, бабай, әби һәм оныклар), шулай ук тугандаш һәм тугандаш булмаган (уртак әтисе яки әнисе булган) абыйлар һәм апалар, уллыкка алынганнар, уллыкка алуучылар;

дини зират- тиешле дини йолаларны үтәп, бер конфессиягә караган үлгәннәрне яки һәлак булганнарны (алга таба- үлгәннәрне) жирләү өчен билгеләнгән зират (жәмәгать зираты участогы);

жәмәгать зиратының хәрби участогы - үлгән хәрбиләрне һәм аларга тиңләштерелгән категориядәге гражданның жирләү өчен билгеләнгән жәмәгать зираты участогы;

жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияле исемлеге -жирләү вакытында дәүләт гарантияләрен тәмин итү максатыннан, жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт тарафыннан түләүсез нигездә күрсәтелә торган хезмәтләр исемлеге;

жирләү зонасы - зиратның һәм (яки) крематорийның анда жирләү башкарыла торган функциональ-территориаль зонасы;

катафаль ташулар - үлгәннәрнең, жирләү продукциясен һәм жирләүдә катнашучыларның калдыкларын яки көлләрен катафаль транспорт белән ташу;

зират - үлгәннәрнең калдыкларын һәм көлләрен жирләү өчен билгеләнгән жирләү билгеләнешендәге объект;

ирекле күмүләр өчен ябык зират - яна күмү урыннары булдыру өчен территория тулысынча кулланылган зират;

жирләү чоры - жирләнган мәетнең минеральләшүе тәмамланган һәм туганнар каберлегенә күмү рөхсәт ителгән вакыт;

колумбарий - көл яки көлле урналарны күмү өчен билгеләнган бина, аның өлеше яки корылма;

кремация - үлгән кешенең калдыкларын, биологик материалларны утка тапшыру;

жирләү урыны (захоронение) - үлгәннәрнең калдыкларын яки көлләрен күмү өчен билгеләнган жирләү объекты өлеше;

каберлек (погребение) - үлгәннәрнең калдыкларын, көлләрен һәм көлле урналарны күмү буенча йола гамәлләрен үткөрү өчен билгеләнган жирләү объектынның этик, санитар һәм экологик таләпләргә ярашлы махсус оештырылган өлеше;

минеральләшү-күмелгән мәетнең аерым химик элементларга һәм гади химик кушылмаларга таркалу процессы;

кабер - колумбарийдан башка, жирләү участогында, зиратта, ритуаль корылмада урнашкан һәм үлгән кешенең калдыкларын табутта яки аннан башка, яки көлле урнада жирләү өчен билгеләнган урын;

кабер коймасы (чардуган)- кабер участогы периметры буенча урнаштырыла торган линияле корылма;

кабер өстенә куелган корылма - анда үлгәннәрнең истәлеген мәңгеләштерү өчен билгеләнган һәм күмелгән урында урнаштырылган мәгълүмат булган мемориаль архитектура-скульптура корылмасы (кабер ташы);

жәмәгать зираты - үлгәннәрне жирләү урыннары аларның ихтыярын исәпкә алып яки жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт карары буенча каралган зират;

жирләү билгеләнешендәге объект - шәһәр төзелеше яки архитектура комплексы, яки халыкка ритуаль хезмәт күрсәтү өчен билгеләнган объект, территория яки участок (каберлек, крематорий, колумбарий һ. б.);

ялгыз кабер- жирләү объекты территориясендә бер үлгән кешене, шул исәптән шәхесен эчке эшләр органнары билгеләмәгән кешене жирләү өчен бирелә торган участок;

жирләү - санитар һәм башка таләпләргә каршы килмәгән горейф-гадәтләргә һәм традицияләргә ярашлы рәвештә кеше үлгәннән соң аның гәүдәсен (мәетен) күмү буенча йола гамәлләре. Жирләү үлгән кешенең гәүдәсен (мәетен) жиргә, утка, суга тапшыру юлы белән башкарыла ала.

өстенә жирләү - үлгән кешене анда элек үлгән туганнарны жирләү башкарылган билгеләнган тәртиптә бирелгән жирләү урынында жирләү;

туганнар - якин туганнардан тыш, туганлык мөнәсәбәтләрендә торган барлык башка затлар;

туганнар каберлеге - үлгән кешенең туганы элек күмелгән жирләү объекты территориясендәге участок;

санитар-күзәтү зонасы - зират һәм (яки) крематорий һәм торак (селитеб) яки сәнәгать төзелеше арасындагы киңлеге Россия Федерациясенең норматив хокукый актлары белән билгеләнган функциональ-территориаль зона;

жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт - жирле үзидарә органы тарафыннан түләүсез нигездә жирләү буенча хезмәтләренң гарантияле исемлеген күрсәтүче оешма;

жирләү турында таныклык - жирләү турында мәгълүматны һәм жирләү урыны өчен җаваплы кешене үз эченә алган һәм аның жирләү урынын алга таба куллану хокукын раслый торган документ;

эксгумация - суд-медицина яки криминалистик экспертиза өчен яки яңадан жирләү өчен жирләү урыныннан үлгән кешенең мәетен, калдыкларын алу.

2. Жирләүне гамәлгә ашыру гарантияләре

2.1. Иренә (хатынына), якын туганнарына, башка туганнарына, үлгән кешене жирләү бурычын үз өстенә алган законлы вәкиленә үлгән кешене жирләү буенча түбәндәге хезмәтләр исемлеген түләүсез күрсәтү гарантияләне:

- 1) жирләү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү;
- 2) каберне һәм жирләү өчен кирәкле башка эйберләргә бирү һәм китерү;
- 3) үлгән кешенең гәүдәсен (мәетен) зиратка (крематорийга) илтү;
- 4) жирләү (кремация һәм аннан соң көллә урнаны бирү).

2.2. Ире (хатыны), якын туганнары, башка туганнары яки үлгән кешенең законлы вәкиле булмаганда яки аларның жирләү мөмкинлеген булмаганда, жирләү бурычын үз өстенә алган башка кешеләр булмаганда, шулай ук үлгәннәргә шәхесләре ачыкланмаган очракта, жирләү буенча хезмәтләр түбәндәгеләргә үз эченә ала:

- 1) жирләү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү;
- 2) киендерү;
- 3) табут бирү;
- 4) үлгән кешене зиратка (крематорийга) илтү;
- 5) жирләү.

Өйдә, урамда яки башка урында үлгән кешене жирләү эчкә эшләр органнары аның шәхесен билгеләгәннән соң, Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган очракта, үлем сәбәбен билгеләгәннән соң өч тәүлек дәвамында жирләү эше буенча махсулаштырылган хезмәт тарафыннан башкарыла.

Шәхесләре Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вакытта эчкә эшләр органнары тарафыннан ачыкланмаган үлгәннәргә жирләү өчен органнар ризалыгы белән жирләү эше мәсьәләләргә буенча махсулаштырылган хезмәт тарафыннан мондый очраклар өчен билгеләнгән җәмәгать зиратларында жирләү юлы белән башкарыла.

2.3. Әгәр жирләү үлгән кешене жирләү бурычын үз өстенә алган кешеләр акчасына башкарылса, өченкә затларга жирләү буенча хезмәтләр исемлеген буенча күрсәтелә торган хезмәтләр бәясенә тиң күләмдә жирләү өчен социаль пособие түләнә.

2.4. Жирләү буенча хезмәтләргә гарантияләнгән исемлеген нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр бәясен Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеҗе авыл жирлеген» муниципаль берәмлеген башкарма комитеттен, Татарстан Республикасы буенча Россия Федерациясен Пенсия һәм социаль иминиятләштерү фондын бүлеген, Татарстан Республикасы Тарифлар буенча дәүләт комитеттен белән килештерү буенча билгелен.

2.5. Жирләү буенча хезмәтләргә гарантияләнгән исемлеген сыйфаты Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеҗе авыл жирлеген» муниципаль берәмлеген башкарма комитеттен карары белән расланган жирләү буенча хезмәтләргә гарантияләнгән исемлеген нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләргә сыйфатына карата таләпләргә туры килергә тиеш.

3. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендә жирләү эшен оештыру

3.1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сежеавыл жирлеген» муниципаль берәмлегендә жирләү эшен оештыру Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Сежеавыл жирлеген башкарма комитеты (алга таба – вәкаләтле орган) тарафыннан башкарыла.

Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Башкарма комитетының структур бүлекчәсенә жирләү һәм жирләү эшен өлкәсендә вәкаләтле органның вәкаләтләренә бер өлешен (аерым вәкаләтләрен) бирү рәхсәт ителә.

3.2. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сежеавыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендә жирләү буенча гарантияләнган хезмәтләр исемлеген жирләү эшен мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт (алга таба – махсуслаштырылган хезмәт) башкара.

3.3. Вәкаләтле орган һәм махсуслаштырылган хезмәт үз эшчәнлегендә Россия Федерациясә законнары, Татарстан Республикасы Законнары, Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сежеавыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә муниципаль хокукый актлары һәм жирләү һәм жирләү эшен өлкәсендәге башка норматив хокукый актларга таяна.

3.4. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендә махсуслаштырылган хезмәт эшчәнлеген оештыру элеген Нигезләмәгә һәм жирләү һәм жирләү эшен өлкәсендәге башка норматив хокукый актларга ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

3.5. Жирләү эшен финанс белән тәмин итү Россия Федерациясә һәм Татарстан Республикасы законнары, шулай ук Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге норматив хокукый актлары нигезендә Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сежеавыл жирлеген» муниципаль берәмлеге бюджеты акчалары хисабына башкарыла.

3.6. Кулланылган милеккә ия булу, куллану һәм идарә итү жирләү һәм жирләү эшен оештыру өлкәсендә Россия Федерациясә законнары, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сежеавыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендә ритуаль хезмәтләр оештыру һәм жирләү урыннарын карап тоту өлкәсендәге вәкаләтләр

4.1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендә ритуаль хезмәтләрне оештыру һәм жирләү урыннарын карап тоту өлкәсендә вәкаләтле органның вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендә жирләү һәм жирләү эшен өлкәсендә бердәм муниципаль сәясәтне гамәлгә ашыру;

2) Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендә жирләү һәм жирләү эшен мәсьәләләре буенча Россия Федерациясә законнары, Татарстан Республикасы Законнары, Татарстан

Республикасы Арча муниципаль районының муниципаль хокукый актлары таләпләренә үтәләшен тикшереп торуну гамәлгә ашыру;

3) махсуслаштырылган хезмәтнең жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияле исемлеген түләүсез нигездә күрсәтүен, шул исәптән гарантияләнгән жирләү буенча хезмәтләр исемлеген буенча күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына карата таләпләрне үтәвен контрольдә тотуну гамәлгә ашыру;

4) Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеген башкарма хакимиятенә республика органнары һәм жирле үзидарә органнары белән жирләү һәм жирләү эшен өлкәсендә финанс, бюджет, инвестиция, бәя, тариф сәясәте һәм шәһәр төзелеш эшчәнлеген мәсьәләләргә буенча хезмәттәшлек итүе;

5) Россия Федерациясенә Татарстан Республикасы буенча пенсия һәм социаль иминият фонды бүлеген, түләүсез нигездә күмү буенча гарантияләнгән хезмәтләр исемлеген нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр бәясен Татарстан Республикасы Тарифлар буенча дәүләт комитеты белән билгеләү һәм килештерү;

6) үз компетенциясен чикләрендә жирләү һәм жирләү эшен мәсьәләләргә буенча муниципаль хокукый актларны эшләү һәм кабул итүе;

7) жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияле исемлеген кысаларында махсус хезмәт белән төзелгән контрактларны (килешүләргә) үтәүгә юридик затларның һәм шәхси эшмәкәрләрнең контрольдә тотылуын гамәлгә ашыру;

8) «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеген территориясендә (Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы) жәмәгать зиратлары территориясендә башкарылган барлык жирләүләргә исәпкә алу, шул исәптән каберлекләргә теркәү китабын алып бару;

9) жирләү зоналарын билгеләү һәм жәмәгать зиратларында жирләү өчен урыннар бирү;

10) үлгән кешенә жирләү өчен зират территорияләрендә бушлай бирелә торган жир участогы күләмен билгеләү;

11) Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеген территориясендә жәмәгать зиратларын ачу һәм ябу турында карарлар кабул итүе;

12) яңа зиратлар төзү, булган жәмәгать зиратларын киңәйтү, күчерү, ябу буенча чаралар эшләү һәм гамәлгә ашыру;

13) зиратларны һәм башка жирләү объектларын максатчан билгеләнеше буенча куллануны контрольдә тоту;

14) жирләү билгеләнешендәге объектларны саклауны оештыру;

15) Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеген территориясендә жирләү эшен оештыруның торышына ел саен мониторинг үткәрү;

16) жирләү эшен мәсьәләләргә буенча (аларны формалаштыру тәртибен һәм вәкаләтләр билгеләп) Попечительлек (күзәтү) советлары булдыру;

17) гражданның консультация бирү һәм жирләү һәм жирләү эшен өлкәсендәге мәсьәләләргә буенча кабул итүе;

18) гамәлдәге законнарға ярашлы рәвештә башка вәкаләтләр.

4.2. Махсус хезмәт гамәлдәге законнарға ярашлы рәвештә жирләү буенча гарантияле хезмәтләр исемлеген, шулай ук башка вәкаләтләрне түләүсез нигездә күрсәтә.

5. Жирләү урыннары

5.1. Жирләү урыннары булып этик, санитар һәм экологик таләпләргә ярашлы рәвештә үлгәннәрнең жәсәдләрен (мәетләрен), үлгәннәрнең көлләре салынган урналарны күмү өчен төзелгән зиратлар, шулай ук үлгәннәрне жирләү өчен билгеләнгән башка биналар һәм корылмалар булган жир кишәрлекләре тора.

5.2. Жирләү урыннарын булдыру турында карар гамәлдәге закон таләпләренә ярашлы рәвештә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

5.3. Жирләү урыннары даими су басу, давыллар, жир тетрәүләр һәм башка табигать афәтләреннән соң, хәрби каберлекләрдән тыш, вәкаләтле орган карары буенча гына күчерелә ала.

5.4. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сежеавыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясендәге жәмәгать зиратлары ачык, ирекле жирләү өчен ябык, ябык булырга мөмкин.

5.5. Жәмәгать зиратлары территориясендә жирләү урыннары:

- 1) ялгыз;
- 2) туганнар;
- 3) дин тотучылар;
- 4) шәрәфле;
- 5) хәрбиләр.

5.6. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлегә» муниципаль берәмлегенә жәмәгать зиратлары территориясендә хәрби жирләүләр (хәрби участоклар), бер диндә үлгәннәрне шәрәфле жирләүләр һәм жирләүләр (дини участоклар), шулай ук колумбарийлар өчен аерым жир кишәрлекләре (зоналар) каралырга мөмкин.

Зиратның хәрби участкаларында жирләү өчен үлгән кешенә 8-ФЗ номерлы Федераль законның 11 статьясында күрсәтелгән гражданнар категориясенә каравын раслый торган документлар бирелә.

5.7. Жирләү зонасы кварталларга һәм участкаларга бүленә.

5.8. Үлгән кешенә гәүдәсе белән табутны күмү өчен каберләр казыганда, жирле шартларга (туфракның характерына һәм жир асты суларының тору дәрәжәсенә) бәйлә рәвештә, кабернең тирәнлеген билгеләргә кирәк. Шулай ук вакытта кабернең озынлыгы 2 метр, киңлеге 1 метр, тирәнлеге 1,5 метрдан ким түгел. Барлык очракларда да кабер төбенең билгесе жир асты сулары дәрәжәсеннән 0,5 метрга югарырак булырга тиеш.

5.9. Жирләү урыннары жәмәгать зиратының билгеләнгән планлаштыруына ярашлы бирелә. Жирләү урыннары арасы киңлеге 0,5 метрдан ким була алмый.

5.10. Стена урнаштырганда, аның зурлыгы жирләү өчен бүлөп бирелгән участокның норматив зурлыгына туры килергә тиеш. Капканың биеклегенә 1,5 метрдан артмаска тиеш. Кабер ташының биеклегенә 2,5 метрдан артмаска тиеш.

5.11. Зиратның билгеләнгән планлаштыруын бозып, шулай икәпкән жирләү урыннары арасында, юл кырыенда һәм санитар-күзәтү зонасы чикләрендә жирләү рөхсәт ителми.

6. Ялгыз каберләр

6.1. Ялгыз каберлекләр вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

6.2. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясендә ялгыз күмү өчен бушлай бирелә торган жир кишәрлегенә күләме 2 кв.м (2,0 м x 1,0 м) тәшкил итә.

6.3. Ялгыз кабер өчен урын бирү турында гариза үлгән кешенең ире (хатыны), якын туганнары, башка туганнары яки законлы вәкилләре, үлгән кешене жирләү бурычын үз өстенә алган башка кешеләр (алга таба гариза бирүче) теләсә нинди формада кәгазьдә, турыдан – туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә бирелә.

6.4. Ялгыз кабер өчен урын бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушыла:

1) гариза бирүченең шәхесен раслаучы документның күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

2) гариза бирүченең вәкаләтләрен раслаучы документ, әгәр гариза бирүченең вәкиле ялгыз жирләү өчен урын бирү турында гариза белән мөрәжәгать итсә, шулай ук гариза бирүченең шәхесен раслый торган документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) үлем турында таныклык күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) кремация турында белешмәнең күчермәсе (көлле урнаны күмгәндә) (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) үле бала туган очракта, үле бала тууны дәүләт теркәве фактын раслый торган ГХАТ органнары тарафыннан бирелгән документ;

6) Эчке эшләр органнарының үлгән кешене жирләүгә ризалыгын раслаучы документ, аның шәхесе Россия Федерациясә законнары белән билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән очракта.

7) гариза бирүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

6.5. Ялгыз кабер өчен урын бирүдән баш тарту өчен нигезләр:

1) кирәкле зират жирләү өчен ябык;

2) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен тапшырмау;

3) тапшырылган документларда объектив рәвештә аларның чынлыгын тикшерүне кыенлаштыра торган тулы булмаган, бозып күрсәтелгән яки дәрәс булмаган мәгълүмат булу.

6.6. Ялгыз кабер өчен урын бирүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, ялгыз жирләү өчен урын бирүдән баш тартуны рәсмиләштерә.

6.7. Ялгыз жирләү өчен урын бирүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган:

гариза бирүче белән берлектә жирләү урыны булган жир кишәрлеген бүлеп бирү максатыннан зиратны тикшерә;

ялгыз жирләү өчен урын бирү турында карар кабул итә;

жирләү урынын теркәү китабында теркәп бара.

6.8. Ялгыз жирләү өчен урын бирү яки ялгыз жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар мөрәжәгать итүче мөрәжәгать иткән көнне вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

6.9. Ялгыз жирләү өчен урын бирү яки ялгыз жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар гариза бирүчегә шәхсэн документ формасында кәгазьдә бирелә.

7. Туганнар каберлеге

7.1. Туганнар өчен жирләү урыны (каберлеге) вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез бирелә.

7.2. Туганнар өчен жирләү урыннары ир белән хатынны, якин туганнарны һәм башка туганнарны жирләү мөмкинлеген исәпкә алып бирелә.

7.3. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендә туганнарны жирләү өчен түләүсез бирелә торган жир кишәрлеге күләме 5 кв.м (2,5 м х 2,0 м) тәшкил итә.

7.4. Туганнарны жирләү өчен урын бирү турында гариза гариза бирүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле формада бирелә.

7.5. Туганнарны жирләү өчен урын бирү турында гаризага түбәндәге документлар кушыла:

1) гариза бирүченең шәхесен раслаучы документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

2) гариза бирүче вәкиленең вәкаләтләрен раслаучы документ, әгәр гариза бирүченең вәкиле туганнарны жирләү өчен урын бирү турында гариза белән мөрәжәгать итә икән, шулай ук гариза бирүче вәкиленең шәхесен раслаучы документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) үлем турында таныклык күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) кремация турында белешмәнең күчермәсе (көлле урнаны күмгәндә) (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) үле бала туган очракта, үле бала тууны дәүләт теркәве фактын раслый торган ГХАТ органнары тарафыннан бирелгән документ;

6) гариза бирүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

7.6. Гаризаны карау, туган жирләү өчен урын бирү яки туган жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар кабул итү вәкаләтле орган тарафыннан элегә Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә кабул ителә.

8. Шәрәфле каберлекләр

8.1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сежеавыл жирлеген» муниципаль берәмлеге жәмәгать зиратлары территориясендә Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Арча муниципаль районы һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сежеавыл жирлеген» муниципаль берәмлеге алдында аерым казанышлары булган мәрхүмнәрне жирләү өчен шәрәфле жирләүләр (каберлекләр) өчен кишәрлекләр (зоналар) булдырылырга мөмкин.

8.2. Шәрәфле жирләү урыны вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

8.3. Шәрәфле жирләү урыннарында түбәндәге категория гражданнырны жирләү гамәлгә ашырыла:

1) Советлар Союзы һәм Россия Федерациясе Геройлары;

2) Социалистик Хезмәт Геройлары;

3) Россия Федерациясе Хезмәт Геройлары;

4) I, II һәм III дәрәжә Дан орденнары белән бүләкләнгәннәр, Дан орденының тулы кавалерлары;

5) I, II һәм III дәрәжә Хезмәт Даны орденнары белән бүләкләнгәннәр, Хезмәт Даны орденының тулы кавалерлары;

6) Бөек Ватан сугышы ветераннырны, махсус хәрби операциядә катнашучылар;

7) Татарстан Республикасы Арча районының Мактаулы гражданнырны;

8) Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Арча муниципаль районы һәм «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә үсешенә өлеш керткән предприятие, учреждение һәм оешма житәкчеләре.

8.4. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә территориясендә шәрәфле жирләү өчен бушлай бирелә торган жир кишәрлегенә күләмә 5 кв.м (2,5 м х 2,0 м) тәшкил итә.

8.5. Шәрәфле жирләү урынын бирү турында гариза гариза бирүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгат иткәндә кәгазьдә ирекле формада бирелә.

8.6. Шәрәфле жирләү өчен урын бирү турындагы гаризага түбәндәгелә документлар кушыла:

1) гариза бирүченең шәхесен раслаучы документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

2) гариза бирүченең вәкаләтләрен раслаучы документ, әгәр гариза бирүченең вәкиле хөрмәтле жирләү өчен урын бирү турында гариза белән мөрәжәгат итә икән, шулай ук гариза бирүченең шәхесен раслый торган документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) үлгән кешенең Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Арча муниципаль районы алдындагы тиешле хезмәтләрен раслаучы документлар (хезмәт (хезмәт) эшчәнлеген раслаучы хезмәт кенәгәләренең күчермәләре яки башка документлар, таныклыклар һәм бүләкләрнең төп нөсхәләре);

4) үлем турында таныклык күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) кремация турында белешмәнең күчермәсе (көлле урнаны күмгәндә) (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

6) гариза бирүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

8.7. Гаризаны карау, шәрәфле жирләү өчен урын бирү яки шәрәфле жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар кабул итү вәкаләтле орган тарафыннан әлегә Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә кабул ителә.

9. Хәрби каберлекләр

9.1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенең жәмәгат зиратлары территориясендә хәрби жирләүләр (каберлекләр) өчен аерым жир кишәрлекләре (зоналар) (хәрби участоклар) каралырга мөмкин.

9.2. Хәрбиләр өчен жирләү урынын вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

9.3. Хәрби участокларда үлгәннәрне жирләү рөхсәт ителә, алар үлгән кешенең ихтыярын яки тормыш иптәшенең, якин туганнарының яки башка туганнарының теләген исәпкә алып, 8-ФЗ номерлы Федераль законның 11 статьясының 1 һәм 3 пунктларында күрсәтелгән.

9.4. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сежеавыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә территориясендә хәрби күмү өчен бушлай бирелә торган жир кишәрлегенә күләмә 5 кв.м (2,5 м х 2,0 м) тәшкил итә.

9.5. Хәрби каберлеккә урын бирү турында гариза гариза бирүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгат иткәндә кәгазьдә ирекле формада бирелә.

9.6. Хәрби каберлек өчен урын бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушыла:

1) гариза бирүченең шәхесен раслаучы документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

2) гариза бирүченең вәкаләтләрен раслаучы документ, әгәр гариза бирүченең вәкиле хәрби каберлек өчен урын бирү турында гариза белән мөрәжәгать итә икән, шулай ук гариза бирүченең шәхесен раслаучы документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) үлем турында таныклык күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) кремация турында белешмә күчермәсе (көлле урнаны күмгәндә)(тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) үлгән кешенең жәмәгать зиратының хәрби участогында күмелергә мөмкин булган кешеләр категориясенә керүен раслый торган документлар.

б) гариза бирүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

9.7. Гаризаны карау, шәрәфле жирләү өчен урын бирү яки шәрәфле жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар кабул итү вәкаләтле орган тарафыннан әлеге Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә кабул ителә.

10. Өстенә жирләү

10.1. Гамәлдәге кабер өстенә жирләү, санитар нормаларны үтәп, буш урын булганда башкарыла. Каберләр арасындагы ара (кабер белән урна арасында, урна белән урна арасында) вертикаль һәм горизонталь буенча 0,5 м-дан ким булмаска тиеш, һәм жир катламы белән тутырыла. Жир катламының калыңлыгы табутларның өске өлешеннән өскә кадәр 1 метрдан ким булмаска тиеш.

10.2. Жирләү минеральләшү чоры тәмамланганнан соң гына башкарыла, әмма соңгы жирләүдән соң 15 елдан да иртәрәк түгел.

Кремациядән соң көл салынган урнаны күмү соңгы жирләү вакытына карамастан башкарыла.

10.3. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә территориясендәге зиратларда туганнар, шәрәфле, хәрби каберлекләр урынында жирләүгә рөхсәт бирү түләүсез нигездә башкарыла.

10.4. Жирләүгә рөхсәт бирү турында гариза гариза бирүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле формада бирелә.

10.5. Жирләүгә рөхсәт бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушыла:

1) жирләү турында таныклык (жирләү турында таныклык булмаган очракта, вәкаләтле орган каберләренә теркәү китабында жирләү урыны теркәлгән кеше турында мәгълүмат булуын билгели);

2) гариза бирүченең шәхесен раслаучы документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) гариза бирүченең вәкаләтләрен раслаучы документ, әгәр гариза бирүченең вәкиле жирләүгә рөхсәт бирү турында гариза белән мөрәжәгать итсә, шулай ук гариза бирүченең шәхесен раслаучы документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) үлем турында таныклык күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) үле бала туган очракта, үле бала тууны дәүләт теркәве фактын раслый торган ГХАТ органнары тарафыннан бирелгән документ;

6) кремация турында белешмәнең күчermәсе (көлле урнаны күмгәндә)(тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

7) аның исеменә жирләү урыны теркәлгән кеше белән (яки тиешле жирләү урынында жирләнгән кеше белән) үлгән кешенең туганлык бәйләнешен раслый торган яки аның үлгән кешене билгеләнгән жирләү урынында жирләүгә язмача ризалыгын раслый торган документлар;

8) гариза бирүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

Жирләү урыны теркәлгән кеше үлсә, жирләүгә рөхсәт бирү турында гаризага шулай ук:

1) үлгән кешенең исеменә рәсмиләштерелгән жирләү турында таныклык (жирләү турында таныклык булмаган очракта, вәкаләтле орган жирләү урыны теркәлгән кеше турында мәгълүматның булуын билгели);

2) жирләү урыны теркәлгән кешенең үлем турында таныклығы күчermәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) кремация турында белешмәнең күчermәсе (көлле урнаны күмгәндә) (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән).

10.6. Жирләүгә рөхсәт бирүдән баш тарту өчен нигезләр:

1) таләп ителгән жирләү урынында әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән ялгыз кабернең зурлыгына карап, кабердә жирләү өчен буш урын булмау;

2) кирәкле зират жирләү өчен ябык;

3) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен тапшырмау;

4) тапшырылган документларда аларның чынлыгын объектив рәвештә раслауны кыенлаштыра торган тулы булмаган, бозып күрсәтелгән яки дәрәс булмаган мәгълүматның булу;

5) минеральләшү чоры тәмамланмаган, кабергә көл салынган урнаны күмүдән тыш (кабергә табут белән күмгәндә);

6) үлгән кеше исеменә жирләү урынын теркәү турында мәгълүматның булмавы (үлгән кешенең исеменә рәсмиләштерелгән жирләү турында таныклык булмаганда).

10.7. Гаризаны карау, жирләү өчен урын бирү яки жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар кабул итү вәкаләтле орган тарафыннан әлеге Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә кабул ителә.

11. Үлгән кешенең жәсәден соңрак башка урынга жирләү өчен кире казып алу

11.1. Жирләнгән кешенең калдыкларын яңадан жирләү максатыннан эксгумацияләү санитар нормалар һәм кагыйдәләр таләпләрен исәпкә алып башкарыла.

11.2. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә территориясендә урнашкан зиратта жирләнгән мәрхүмнең жәсәден кире казып алырга рөхсәт бирү түләүсез нигездә башкарыла.

11.3. Үлгән кешенең калдыкларын (жәсәден) кире казып алу өчен рөхсәт бирү турында гариза гариза бирүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле формада бирелә.

11.4. Үлгән кешенең жәсәден кире казып алырга рөхсәт бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушыла:

1) жирләү турында таныклык (жирләү турында таныклык булмаган очракта, вәкаләтле орган күмүләрне теркәү китабында жирләү урыны теркәлгән кеше турында мәгълүмат булуын билгели);

2) гариза бирүченең шәхесен раслый торган документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) гариза бирүченең вәкаләтләрән раслаучы документ, әгәр дә гариза бирүченең мәетен (жәсәден) соңрак жирләү өчен казып алу турында гариза белән гариза бирүченең вәкиле мөрәжәгать итә икән, шулай ук гариза бирүче вәкиленең шәхесен раслый торган документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) үлгән кешенең алынган калдыкларын (жәсәден) жирләү өчен урын барлыгын раслаучы документ;

5) гариза бирүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

11.5. Үлгән кешенең калдыкларын (жәсәден) кире казып алуга рөхсәт бирүдән баш тарту өчен нигезләр:

1) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен тапшырмау;

2) тапшырылган документларда объектив рәвештә аларның чынлыгын тикшерүне кыенлаштыра торган тулы булмаган, бозып күрсәтелгән яки дәрәс булмаган мәгълүмат булу.

11.6. Үлгән кешенең жәсәден кире казып алуга рөхсәт бирүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, баш тарту сәбәпләрән күрсәтеп, үлгән кешенең жәсәден кире казып алуга рөхсәт бирүдән баш тартуны рәсмиләштерә.

11.7. Үлгән кешенең жәсәден кире казып алуга рөхсәт бирүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган:

үлгән кешенең жәсәден кире казып алырга рөхсәт бирә;

жирләү турында тиешле язманы каберләрне теркәү китабына кертә (бер үк вакытта үлгән кешенең калдыкларын (жәсәден) кире казып алу үткәрелгән жирләү урынында жирләү турында язманы гамәлдән чыгара).

үлгән кешенең калдыкларын (жәсәден) кире казып алу буенча чаралар оештыра.

11.8. Үлгән кешенең жәсәден кире казып алу өчен рөхсәт бирү яки үлгән кешенең жәсәден кире казып алу өчен рөхсәт бирүдән баш тарту турында карар гариза бирүче мөрәжәгать иткән көнне вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

11.9. Үлгән кешенең жәсәден кире казып алу өчен рөхсәт бирү яки үлгән кешенең жәсәден кире казып алу өчен рөхсәт бирүдән баш тарту турында карар гариза бирүчегә шәхсэн документ формасында кәгазьдә бирелә.

11.10. Үлгән кешенең калдыкларын (жәсәден) кире казып алу буенча эшләр санитар кагыйдәләрне үтәп башкарылырга тиеш.

Үлгән кешенең жәсәден кире казып алу буенча эшләр тәмамланганнан соң, үлгән кешенең жәсәден кире казып алу турында ике экземплярда акт төзелә, анда үлгән кешенең жәсәден алу буенча эшләрнең башлану һәм тәмамлану урыны, датасы һәм вакыты, күмелгән урыны теркәлгән кешенең фамилиясе, исеме, әтисенең исеме (соңгысы булганда) күрсәтелә.

Үлгән кешенең калдыкларын (жәсәден) кире казып алу турындагы актның беренче экземпляры вәкаләтле органда саклана, актның икенче экземпляры жирләү урыны теркәлгән кешегә кул куйдырып тапшырыла.

11.11. Әгәр дә жирләү урынында бер генә үлгән кешенең калдыклары (жәсәде) күмелгән булса, жирләү турында таныклык алына.

12. Каберләрне теркәү (яңадан теркәү)

12.1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге территориясендәге жәмәгать зираты территориясендә ясалган һәр кабер вәкаләтле орган тарафыннан каберләргә теркәү китабында теркәлә.

12.2. Жирләү урынын яңадан теркәү вәкаләтле орган тарафыннан жирләү урыны теркәлгән кеше үлсә һәм гариза бирү характерында булса башкарыла.

Жирләү урыннарын яңадан теркәү өчен түләү алынмый.

12.3. Жирләү урынын яңадан теркәү турында гариза гариза бирүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле формада бирелә.

12.4. Жирләү урынын яңадан теркәү турында гаризага түбәндәге документлар кушыла:

1) жиләү турында таныклык (махсус хезмәт тарафыннан күмү турында таныклык булмаган очракта, жирләү урыннары теркәлгән кеше турында мәгълүматның жирләү урыннарын теркәү китабында булуын билгели);

2) гариза бирүченең шәхесен раслаучы документның күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) гариза бирүче вәкиленең вәкаләтләрен раслаучы документ, әгәр гариза бирүченең вәкиле күмелгән урынны яңадан теркәү турында гариза белән мөрәжәгать итә икән, шулай ук гариза бирүче вәкиленең шәхесен раслаучы документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) жирләү урынын яңадан теркәү (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән) башкарылган кешенең шәхесен раслаучы документның күчермәсе;

5) жирләү урынын яңадан теркәүне башкарган зат вәкиленең вәкаләтләрен раслаучы документ, шулай ук жирләү урынын яңадан теркәүне башкарган зат вәкиленең шәхесен раслый торган документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

б) жирләү урыны теркәлгән кешенең үлеме турында таныклығы яки аның нотариаль рәвештә расланган күчермәсе (жирләү урыны теркәлгән кешенең үлеме очрагында);

7) жирләү урыны теркәлгән кешенең туганлык бәйләнешен раслаучы документлар, аның исеменә жирләү урыны яңадан теркәлгән кеше белән яки тиешле жирләү урынында күмелгән кеше белән, яки әлеге документларның нотариаль рәвештә расланган күчермәләре.

12.5. Жирләү урынын яңадан теркәүдән баш тарту өчен нигеләр:

1) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен бирмәү;

2) тапшырылган документларда аларның чынлыгын объектив рәвештә раслауны кыенлаштыра торган тулы булмаган, бозып күрсәтелгән яки дәрәс булмаган мәгълүматның булу;

3) жирләү урынын теркәү турында мәгълүмат булмау, әгәр жирләү урынын яңадан теркәү (жирләү турында таныклык булмаса) аның исеменә гариза биргән очракта.

12.6. Жирләү урынын яңадан теркәүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган жирләү урынын яңадан теркәүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, дәлил рәвештә баш тартуны рәсмиләштерә.

12.7. Жирләү урынын яңадан теркәүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган:

жирләү урынын яңадан теркәү турында карар рәсмиләштерә;

каберләргә теркәү китабына тиешле язма кертә.

12.8. Жирлөү урынын яңадан теркәү яки жирлөү урынын яңадан теркәүдән баш тарту турында карар мөрәжәгать итүче мөрәжәгать иткән көнне вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

12.9. Жирлөү урынын яңадан теркәү яки жирлөү урынын яңадан теркәүдән баш тарту турында карар гариза бирүчегә шәхсэн документ формасында кәгаздә бирелә.

12.10. Исеменә жирлөү урыны яңадан теркәлгән кешегә вәкаләтле орган тарафыннан жирлөү турында таныклык бирелә.

13. Жирлөү турында таныклык рәсмиләштерү

13.1. Жирлөү көнөндә вәкаләтле орган тарафыннан тиешле жирлөү турында таныклык формалаштырыла һәм бирелә.

13.2. Жирлөү турында таныклыкны, шул исәптән әлегә Нигезләмә кабул ителгәнчә, вәкаләтле орган түләүсез нигездә рәсмиләштерә.

13.3. Жирлөү турында таныклыкта:

жирләнгән жәмәгать зиратының исеме;

зиратның урыны (адресы);

жирлөү төре (ялгыз, туганлык, дини, шәрәфле, хәрби);

кабернең зурлыгы;

зиратта жирлөү урыны (квартал һәм жирлөү участогы номеры);

жирлөү урынын теркәгән затның фамилиясе, исеме һәм әтисенең исеме (соңгысы булганда).

13.4. Әлегә Нигезләмә кабул ителгәнчә жирлөү турында таныклык рәсмиләштерү турында гариза гариза бирүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгаздә ирекле формада бирелә.

13.5. Жирлөү турында таныклык рәсмиләштерү турында гаризага түбәндәге документлар кушыла:

1) гариза бирүченең шәхесен раслый торган документ күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

2) гариза бирүченең вәкаләтләрен раслый торган документ, әгәр дә гариза бирүченең вәкиле жирлөү турында таныклык рәсмиләштерү турында гариза белән мөрәжәгать итсә, шулай ук гариза бирүченең шәхесен раслаучы документның күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) үлгән кешенең үлем турында таныклығы күчермәсе (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) үлгән кешенең кремациясе турында белешмә күчермәсе, көлле урна тиешле жирлөү урынында күмелгән очракта (тикшерү өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) тиешле кабердә жирләнгән үлгән кеше белән туганлык бәйләнешләрен раслый торган документлар яки әлегә документларның нотариаль расланган күчермәләре.

Каберләргә теркәү китабында жирлөү урыны теркәлгән кеше турында мәгълүмат булганда, бу кешегә жирлөү турында таныклык әлегә пунктның 3 - 5 пунктчаларында күрсәтелгән документларны күрсәтмичә рәсмиләштерелә.

13.6. Жирлөү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту өчен нигезләр:

1) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен тапшырмау;

2) тапшырылган документларда бу аларның чынлыгын объектив рәвештә раслауны кыенлаштыра торгантулы булмаган, бозып күрсәтелгән яки дәрәс булмаган мәгълүмат булу;

3) башка кешегә кирәкле жирлөү урынына жирлөү турында таныклык бирү;

4) жирләү турында каберләргә теркәү китабында мәгълүмат булмау.

13.7. Жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тартуны рәсмиләштерә.

13.8. Жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерә һәм бирә.

13.9. Жирләү турында таныклык рәсмиләштерү яки жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту турында карар гариза бирүче мөрәҗәгать иткән көнне вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

13.10. Жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерү яки жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту турында карар гариза бирүчегә документ формасында кәгаздә шәхсән бирелә.

14. Зиратларны карап тоту һәм зиратка килеп йөрү кагыйдәләре

14.1. Жәмәгать зиратларын тоту вәкаләтле орган тарафыннан хужалык итүче субъектлар (юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр) белән «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә конкурс процедуралары буенча контрактлар (киләшүләр) төзү юлы белән башкарыла.

Жәмәгать зиратларын карап тоту буенча подряд эшләре агымдагы ремонтны, жирләү билгеләнешендәге объектларны капитал ремонтны, жирләү бюджет акчалары хисабына башкарылган очракта, дәүләт саклавындагы каберлекләргә һәм һәйкәлләргә карап тотуны, зират территориясен җыештыруны һәм чүп-чарны чыгаруны үз эченә ала.

14.2. Жирләү өчен җаваплы гражданныр жирләү урыннары территориясендә чисталык һәм тәртип тәмин итәргә, чүп-чарны билгеләнгән урыннарда җыярга, жирләү участкаларында койма һәм чәчәк утыртылган урыннарны карарга, кабер өсте корылмаларын (кабер ташларын) вакытында ремонтларга, кабер калкулыкларын төзәтергә, һәйкәлләргә һәм коймаларны урнаштырырга, үзгәртеп корырга һәм төшерергә тиеш.

14.3. Мәрхүмнәргә (үлгәннәргә мөстәһкәм) жирләү объектлары территориясендә илтү һәм күчәрү өчен катафалк-арба, катафалк-чана, катафалк-носилка, ә урналарны күчәрү өчен катафалк - носилка булырга тиеш.

14.4. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеҗе авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә территориясендә урнашкан зиратларда бердәм эш режимы урнаштырыла.

Мәрхүмнәргә жирләү тәүлеккәнәк якты вакытында башкарыла.

14.5. Жәмәгать зиратлары территориясендә кунаклар тынлык һәм тәртип сакларга тиеш.

14.6. Жәмәгать зиратлары территориясендә килүчеләргә тыела:

1) сәяси, идеологик, расачыл, милли яки дини нәфрәт, дошманлык яки нәфрәт мотивлары буенча яки нинди дә булса социаль төркемгә карата нәфрәт яки дошманлык мотивлары буенча һәйкәлләргә, жирләү урыннарына яки жирләү билгеләнешендәге объектларга тиешле эчтәлектәге язучылар яки рәсемнәр ясау;

2) жәмәгать зираты территориясен пычрату;

- 3) агачларны һәм куакларны кисү;
- 4) этләрне йөртү, йорт хайваннарын көтү, кошларны тоту;
- 5) учаклар кабызу;
- 6) ком, балчык чыгару, агач кисү;
- 7) яшеллекләрне сындыру;
- 8) спиртлы эчемлекләр эчү һәм исерек халәттә булу;
- 9) жир казу, төзелеш һәм башка материаллар запасын калдыру;
- 10) чүп-чарны, иске сүтелгән кабер өстенә корылмаларны (кабер ташларын), бу максатлар өчен бүленмәгән урыннарда коймалар тоту;
- 11) үз белдеге белән кабер казу һәм жирләү;
- 12) ябылганнан соң зират территориясендә булу.

14.7. Зиратларга күпләп бару белән бәйлә бәйрәмнәр вакытында вәкаләтле орган тарафыннан махсус эш режимы һәм зиратларга бару кертелергә мөмкин.

15. Бәхәсләрне чишү тәртибе

Әлеге Нигезләмәне гамәлгә ашыру белән бәйлә бәхәсләр судтан тыш һәм суд тәртибендә хәл ителә.

16. Жирләү һәм жирләү эше өлкәдәсендә законнарны бозган өчен җаваплылык

Жирләү һәм жирләү эшендә гамәлдәге закон нигезләмәләрен бозуда гаепле затлар Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы.

Сежеавыл жирлеге
башкарма комитетының
27.06.2024 ел, №14 карары белән
расланган Нигезләмәгә кушымта

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы «Сеже авыл жирлеге»
муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан зиратлар исемлеге

№	Жәмәгать зиратының аталышы	Жәмәгать зираты урнашкан урын (адресы)
1	мөселман зираты	с.Смак-Корса
2	мөселман зираты	д.Верхняя Масра
3	мөселман зираты	д.Старая Масра
4	мөселман зираты	д.Старый Муй
5	мөселман зираты	д.Казаклар
6	мөселман зираты	д.Чума-Елга
7	мөселман зираты	с.Губурчак
8	мөселман зираты	с.Сикертан
9	Катнаш зират	П ж/д разъезда Корса
10	мөселман зираты	д.Гашкич
11	мөселман зираты	с.Сиза ,ул.Вахитова
12	мөселман зираты	с.Сиза,ул.Школьная
13	мөселман зираты	с.Мурали ,ул.9 Мая
14	мөселман зираты	с.Мурали,ул.Центральная
15	Катнаш зират	п.Починок-Поник
16	Катнаш зират	с.Новое Чурилино
17	православие зираты	с.Новое Ключище

Үлгән кешене жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә иренә (хатынына), якин туганнарына, башка туганнарына, законлы вәкиленә яки үлгән кешене жирләү бурычын үз өстенә алган башка кешегә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр

№	Гарантияләнгән жирләү хезмәтләре исемлеге буенча күрсәтелә торган хезмәтнең исеме	Гарантияләнгән жирләү хезмәтләре исемлеге буенча күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр
1	Жирләү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү	ГХАТ органнарында үлем турында таныклык рәсмиләштерү
2	Каберне һәм жирләү өчен кирәкле башка әйберләргә бирү һәм китерү	1. Транспорт чарасы белән тәмин итү һәм китерү (төяү-бушату эшләрен кертәп һәм турыдан – туры үлгән кешенең (алга таба үлгән кешенең) гәүдәсе (калдыклары) булган урынга күчерү): 1) завод шартларында сыйфатлы агачтан эшләнгән агач табут; 2) жирләү өчен кирәкле башка әйберләр: 80 х 200 зурлыктагы 1 япма; 40 х 40 см зурлыктагы 1 данә мендәр; 3) жирләү ритуаль теркәлү билгесе. 2. Табутны тышлау, жирләү өчен кирәкле башка әйберләр күренеп торган кимчелекләргә (тишекләр, тишекләр, кисәкләр) ия булырга тиеш түгел
3	Үлгән кешенең гәүдәсен (мәетен) зиратка (крематорийга) илтү	1. Үлгән кеше салынган табутны алып чыгып, аны махсус транспорт чарасы тукталышына кадәр күчерү катафалк-арба, катафалк-носилка, катафалк-каналарда башкарыла (ел вакытына карап). 2. Үлгән кеше салынган табутны жирләү урынына (кремация) махсус транспорт чарасы белән илтәләр. Үлгән кеше салынган табут өчен транспортның башка төрен кулланырга рөхсәт ителә, азык-төлек чимал һәм азык-төлек ташу өчен кулланылган автотранспорттан тыш. Үлгән кеше салынган табутны илтү вакытында машина йөртүче тизлек режимын үтәргә, кискен туктамаска тиеш. Илткән вакытта табутка зыян килмәскә тиеш. 3. Үлгән кеше

		<p>салынган табутны жирләү урынына (кремация) илтү катафалк-арбаларда, катафалк- носилка, катафалк-чаналарда (ел вакытына карап) башкарыла. 4. Үлгән кеше салынган табутны илткәннән һәм жирләгәннән соң, транспорт мәжбүри рәвештә куллану рөхсәт ителгән дезинфекция чаралары белән жыештырылырга һәм эшкәртелергә тиеш</p>
4	<p>Жирләү (кремация һәм аннан соң көлле урнаны бирү)</p>	<p>1. Жирләү вакытына гаризада күрсәтелгән урында үлгән кеше салынган табутны (көлле урнаны) жирләү өчен каберлек булу тәмин ителергә тиеш. 2. Жирләү өчен каберне казу кул яки механик ысул белән башкарыла. Кабергә күмгәндә кабернең озынлыгы 2 метрдан да ким булмаска тиеш, киңлеге 1 метр, тирәнлеге 1,5 метр, жир өслегеннән табут капкачына кадәр ара 1 метр. Урнаны жиргә күмгәндә кабернең озынлыгы 1 метр, киңлеге 1 метр, жир өслегеннән көл урнасына кадәр ара 1 метр булырга тиеш. 3. Үлгәннәрне траншея тибындагы кабергә күмү рөхсәт ителми. 4. Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән срокларда шәхесләре Эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлгәннәрне кремацияләү рөхсәт ителми. 5. Жирләү буенча хезмәтләр комплексы күрсәтү (күмелгән урнаны күмү): 1) кабер капкасын ябу (кабергә күмелгәндә генә); 2) табутны (көлле урнаны) кабергә төшерү; 3) кабер өстенә калкулык урнаштыру юлы белән каберне күмү; 4) кабергә ритуаль теркәү билгесе урнаштыру (үлгән кешенең фамилиясе, исеме, әтисенең исеме (соңгысы булганда); аның туган һәм үлгән көннәре (шундый мәгълүмат булганда), жирләүнең теркәү номеры). 6. Кремация буенча хезмәтләр күрсәтү (шәхесләре Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вакытта эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлгәннәрдән тыш) гаризаны рәсмиләштергәндә күрсәтелергә тиеш. Тузан салынган урна һәм кремация турында белешмә кремациядән соң 24 сәгатътән соң бирелә. Урнаны тузан белән жирләү бары тик жиргә генә башкарыла. 7. Жирләүне гамәлгә ашырганда: 1) күрше жирләү урыннарына кадәр ара 0,5 метрдан ким түгел; 2) күрше каберлекләренә (коймаларны, һәйкәлләрне, кабер плитәләрен) саклау</p>

Ире (хатыны), якын туганнары, башка туганнары яки үлгән кешенең законлы вәкиле, яки аларны жирләү мөмкин булмаганда, шулай ук жирләү бурычын үз өстенә алган башка кешеләр һәм шәхесләре билгеләнмәгән үлгәннәр булмаганда жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә түләүсез нигездә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр

№	Гарантияләнгән жирләү хезмәтләре исемлеге буенча күрсәтелә торган хезмәтнең исеме	Гарантияләнгән жирләү хезмәтләре исемлеге буенча күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр
1	Жирләү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү	ГХАТ органнарында үлем турында таныклык рәсмиләштерү
2	Мәрхүмне киендерү	Мәрхүмнең киemenә махсус киём һәм аяк киеме керә
3	Каберне һәм жирләү өчен кирәкле башка әйберләргә бирү һәм китерү	1. Транспорт чарасы белән тәэмин итү һәм китерү (төяү-бушату эшләрен кертәп һәм турыдан – туры үлгән кешенең (алга таба үлгән кешенең) гәүдәсе (калдыклары) булган урынга күчерү): 1) завод шартларында сыйфатлы агачтан эшләнгән агач табут; 2) жирләү өчен кирәкле башка әйберләр: 80 x 200 зурлыктагы 1 япма; мендәр – 40 x 40 см зурлыктагы 1 данә; 3) жирләү ритуаль теркәлү билгесе. 2. Табутны тышлау, жирләү өчен кирәкле башка әйберләр күренеп торган кимчелекләргә (тишекләргә, тишекләргә, кисәкләргә) ия булырга тиеш түгел
4	Үлгән кешенең гәүдәсен (мәетен) зиратка (крематорийга) илтү	1. Үлгән кеше салынган табутны алып чыгып, аны махсус транспорт чарасы тукталышына кадәр күчерү катафалк-арба, катафалк-носилка, катафалк-чаналарда башкарыла (ел вакытына карап). 2. Үлгән кеше салынган

		<p>табутны жирләү урынына (кремация) махсус транспорт чарасы белән илтәләр. Үлгән кеше салынган табут өчен транспортның башка төрөн кулланырга рөхсәт ителә, азык-төлек чимал һәм азык-төлек ташу өчен кулланылган автотранспорттан тыш. Үлгән кеше салынган табутны илтү вакытында машина йөртүче тизлек режимын үтәргә, кискен туктамаска тиеш. Илткән вакытта табутка зыян килмәскә тиеш. 3. Үлгән кеше салынган табутны жирләү урынына (кремация) илтү катафалк-арбаларда, катафалк-носилка, катафалк-чаналарда (ел вакытына карап) башкарыла. 4. Үлгән кеше салынган табутны илткәннән һәм жирләгәннән соң, транспорт мәжбүри рәвештә куллану рөхсәт ителгән дезинфекция чаралары белән жыештырылырга һәм эшкәртелергә тиеш</p>
5	Жирләү (кремация һәм аннан соң көлле урнаны бирү)	<p>1. Жирләү вакытына гаризада күрсәтелгән урында үлгән кеше салынган табутны (көлле урнаны) жирләү өчен каберлек булу тәмин ителергә тиеш. 2. Жирләү өчен каберне казу кул яки механик ысул белән башкарыла. Кабергә күмгәндә кабернең озынлыгы 2 метрдан да ким булмаска тиеш, киңлеге 1 метр, тирәнлеге 1,5 метр, жир өслегеннән табут капкачына кадәр ара 1 метр. Урнаны жиргә күмгәндә кабернең озынлыгы 1 метр, киңлеге 1 метр, жир өслегеннән көл урнасына кадәр ара 1 метр булырга тиеш. 3. Үлгәннәрне траншея тибындагы кабергә күмү рөхсәт ителми. 4. Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән срокларда шәхесләре Эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлгәннәрне кремацияләү рөхсәт ителми. 5. Жирләү буенча хезмәтләр комплексы күрсәтү (күмелгән урнаны күмү): 1) кабер капкасын ябу (кабергә күмелгәндә генә); 2) табутны (көлле урнаны) кабергә төшерү; 3) кабер өстенә калкулык урнаштыру юлы белән каберне күмү; 4) кабергә ритуаль теркәү билгесе урнаштыру (үлгән кешенең фамилиясе, исеме, әтисенең исеме (соңгысы</p>

		<p>булганда); аның туган һәм үлгән көннәре (шундый мәгълүмат булганда), жирләүнең теркәү номеры). 6. Кремация буенча хезмәтләр күрсәтү (шәхесләре Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вакытта эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлгәннәрдән тыш) гаризаны рәсмиләштергәндә күрсәтелергә тиеш. Тузан салынган урна һәм кремация турында белешмә кремациядән соң 24 сәгатътән соң бирелә. Урнаны тузан белән жирләү бары тик жиргә генә башкарыла. 7. Жирләүне гамәлгә ашырганда: 1) күрше жирләү урыннарына кадәр ара 0,5 метрдан ким түгел; 2) күрше каберлекләренә (коймаларны, һәйкәлләренә, кабер плитәләрен) саклау</p>
--	--	--